

ECRI

European Commission against Racism and Intolerance
Commission européenne contre le racisme et l'intolérance

CRI (2001) 35
Version grecque
Greek version

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας

ΔΕΥΤΕΡΗ ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΥΠΡΟ

Δεύτερη έκθεση για την Κύπρο

Στρασβούργο, 3 Ιουλίου 2001

COUNCIL OF EUROPE CONSEIL DE L'EUROPE

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εργασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) και για τις άλλες δραστηριότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης σε αυτόν τον τομέα, παρακαλούμε επικοινωνήστε με:

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights – DG II
Council of Europe
F – 67075 STRASBOURG Cedex
Τηλ.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Φαξ: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Επισκευθείτε μας στο Internet: www.ecri.coe.int

Πρόλογος

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) είναι όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης, στελεχωμένο με ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες. Ο αντικειμενικός του στόχος συνίσταται στην καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και υπό το φως της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Τμήμα του προγράμματος δραστηριοτήτων της Επιτροπής αποτελεί η ανά χώρα προσέγγιση με στόχο την ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί σε όλα τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικά με τον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία καθώς και τη διατύπωση υποδείξεων και προτάσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που έχουν εντοπιστεί.

Προς το τέλος του 1998, η ECRI ολοκλήρωσε τον πρώτο κύκλο των ανά χώρα εκθέσεων της για όλα τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η πρώτη έκθεση της ECRI για την Κύπρο χρονολογείται από 27 Νοεμβρίου 1998 (δημοσιεύθηκε το Νοέμβριο του 1999). Ο δεύτερος κύκλος των ανά χώρα εργασιών της, που ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 1999, περιλαμβάνει την προετοιμασία της σύνταξης μίας δεύτερης έκθεσης για καθένα από τα κράτη-μέλη χωριστά. Ο αντικειμενικός στόχος των δεύτερων αυτών εκθέσεων συνίσταται στην εξασφάλιση της συνέχειας των προτάσεων που περιέχονται στις πρώτες εκθέσεις, την επίκαιρη ενημέρωση των εμπειρογνομένων πληροφοριών αλλά και την εμπειροστατωμένη ανάλυση συγκεκριμένων θεμάτων που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα εν λόγω κράτη.

Ένα σημαντικό μέρος στις ανά χώρα εργασίες της ECRI, είναι η διαδικασία εμπιστευτικού διαλόγου με τις εθνικές αρχές του εν λόγω κράτους πριν την τελική υιοθέτηση της έκθεσης. Παράλληλα, η νέα διαδικασία, που εγκαινιάσθηκε στο δεύτερο γύρω των εκθέσεων, αφορά την προετοιμασία επισκέψεων επαφής μίας αντιπροσωπίας εισηγητών της ECRI πριν τη σύνταξη της δεύτερης έκθεσης.

Η επίσκεψη της ECRI στο νησί της Κύπρου πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα 24-27 Ιουλίου 2000. Στο διάστημα αυτό, δόθηκε η ευκαιρία στους εισηγητές της ECRI να συναντηθούν με εκπροσώπους διαφόρων υπουργείων καθώς και με εκπροσώπους της εθνικής δημόσιας διοίκησης υπεύθυνους για θέματα που εντάσσονται στην εντολή της ECRI. Η ECRI ευχαριστεί θερμά τις κυπριακές αρχές για την αμέριστη συνεργασία τους στη διοργάνωση και τη διεκπεραίωση της επισκέψεώς της στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, θα ήθελε να εκφράσει τις ευχαριστίες

της σε όλους εκείνους που ήρθαν σε επαφή με τους αντιπροσώπους της, παρέχοντάς τους χρήσιμες πληροφορίες. Απευθύνει δε ιδιαίτερες ευχαριστίες και τον Κύπριο εθνικό σύνδεσμο του οποίου η ικανότητα και συνεργασία του εκτιμήθηκαν πολύ από τους εισηγητές της ECRI.

Επιπλέον, η ECRI θα ήθελε να ευχαριστήσει όλους τους εκπροσώπους των Μη-Κυβερνητικών οργανώσεων με τους οποίους συναντήθηκαν οι εισηγητές της, κατά τη διάρκεια της επίσκεψης επαφής τους στην Κύπρο, για την πολύτιμη συνεισφορά τους στις εργασίες της ECRI.

Η έκθεση που ακολουθεί συντάχθηκε από την ECRI, η οποία και φέρει τη συνολική ευθύνη. Καλύπτει την κατάσταση που επικρατεί στην Κύπρο, όπως παρουσιάστηκε την 15^η Δεκεμβρίου 2000. Οποιαδήποτε εξέλιξη, μεταγενέστερη αυτής της ημερομηνίας, δεν περιλαμβάνεται στην παρούσα έκθεση, ούτε λαμβάνεται υπόψη στα εμπειροχόμενα συμπεράσματα και τις προτάσεις της ECRI.

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια, η Κύπρος σημείωσε κάποια θετικά βήματα που είχαν ως στόχο την καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού, ξενοφοβίας και, κυρίως, την εφαρμογή ενός προγράμματος δράσης και πρωτοβουλιών με στόχο την αλλαγή της ποινικής νομοθεσίας αναφορικά με την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, την επέκταση των αρμοδιοτήτων του Επιτρόπου Διοικήσεως (Διαμεσολαβητή), την υιοθέτηση της νομοθεσίας για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο καθώς την εφαρμογή μέτρων που αποσκοπούν στη βελτίωση του τρόπου εκδίκασης των μηνύσεων, που υποβάλλουν ξένοι εργαζόμενοι κατά των εργοδοτών τους.

Τα προβλήματα, ωστόσο, ρατσισμού, ξενοφοβίας και διάκρισης παραμένουν. Ενώ οι μετανάστες βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση. Τα δικαιώματά τους, ιδιαίτερα όσων εκτελούν οικιακές εργασίες, συνήθως δεν αποτελούν αντικείμενο σεβασμού και οι αποζημιώσεις που δίνονται στις εν λόγω υποθέσεις δεν είναι πάντοτε ικανοποιητικές. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι εκθέσεις οι οποίες αποκρυσταλλώνουν τη χρήση υπερβολικής βίας από αστυνομικούς κατά λαθρομεταναστών που έχουν μπει ή διαμένουν παράνομα στην Κύπρο και την κράτηση, για μεγάλο χρονικό διάστημα, των εν λόγω ατόμων υπό το καθεστώς απέλασης από τη χώρα. Η ECRl, επίσης, εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι η κατάσταση που επικρατεί στη νήσο της Κύπρου στέκεται τροχοπέδη στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ούτως ώστε η Τουρκοκυπριακή και Ελληνοκυπριακή κοινότητα να αναθερμάνουν τις σχέσεις τους και να αποκαταστήσουν την αμοιβαία αλληλοεμπιστοσύνη, ως προοίμιο σε μία καινούρια κοινή ζωή.

Η παρούσα μελέτη δεν επιτρέπει την ECRl να συμπεριλάβει την κατάσταση των πληθυσμών που ζουν στο βόρειο τμήμα της νήσου.

Στην έκθεση που ακολουθεί, η ECRl συνιστά στις κυπριακές αρχές τη λήψη πρόσθετων μέτρων δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, της διάκρισης και τις μισαλλοδοξίας σε συγκεκριμένους τομείς. Οι εν λόγω συστάσεις καλύπτουν, μεταξύ άλλων, την ανάγκη να καταστήσουν σαφέστερη την υπάρχουσα ποινική, αστική και διοικητική νομοθεσία σε εθνικό επίπεδο με στόχο την καταπολέμηση παρόμοιων φαινομένων και να εξασφαλίσουν την εφαρμογή της. Καλύπτουν, επίσης, την ανάγκη διασφάλισης των δικαιωμάτων των μεταναστών και παροχής επαρκών και ικανοποιητικών αποζημιώσεων, σε περίπτωση που τα δικαιώματα των μεταναστών έχουν παραβιαστεί, την ανάγκη καταγγελίας περιπτώσεων κακομεταχείρισης μεταναστών από τις αστυνομικές αρχές και, γενικότερα, την ανάγκη ευαισθητοποίησης του πλατιού κοινού σε θέματα ρατσισμού, φυλετικών διακρίσεων και μισαλλοδοξίας, μεταξύ άλλων, στην επιβολή του νόμου και της συμπεριφοράς των υπαλλήλων του τμήματος μεταναστεύσεως. Η ECRl θα ήθελε ακόμα να τονίσει την ανάγκη να υιοθετηθούν μέτρα που θα υποχρεώνουν τα μέλη τόσο της Ελληνοκυπριακής όσο και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας να προωθήσουν ένα κλίμα ανεκτικότητας ούτως ώστε να επαναφέρουν την αλληλοεμπιστοσύνη και να καταπολεμήσουν τις προκαταλήψεις.

ΜΕΡΟΣ 1^ο: ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

A. Διεθνή Νομικά Κείμενα

1. Η νήσος της Κύπρου υπέγραψε και επικύρωσε έναν μεγάλο αριθμό διεθνών νομικών κειμένων για την καταπολέμηση φαινομένων ρατσισμού και μισαλλοδοξίας. Η ECRl χαιρετίζει την υπογραφή από την Κύπρο του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Νο12 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το οποίο διευρύνει, με γενικευμένο τρόπο, την οπτική γωνία του Άρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών, η οποία επιτρέπει την εξέταση ατομικών αναφορών για την εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων. Η ECRl προτρέπει τις κυπριακές αρχές να επισπεύσουν τις διαδικασίες και να επικυρώσουν το εν λόγω Πρωτόκολλο. Επιπλέον, η ECRl καλεί επιμόνως τις κυπριακές αρχές να επικυρώσουν τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες που υπέγραψαν το 1992. Επίσης, προτρέπει τις κυπριακές αρχές να επικυρώσουν τη Σύμβαση για τη Συμμετοχή των Αλλοδαπών στη Δημόσια Ζωή σε Τοπικό Επίπεδο, κείμενο το οποίο η Κύπρος έχει ήδη υπογράψει. Επιπλέον, η ECRl ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να υπογράψουν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια. Λαμβάνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό των μεταναστών που ζουν και εργάζονται στην Κύπρο χωρίς να έχουν την κυπριακή υπηκοότητα, η ECRl καλεί, επίσης, τις κυπριακές αρχές να προχωρήσουν στην υπογραφή και την επικύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για το Νομικό Καθεστώς των Εργαζομένων Μεταναστών.

B. Συνταγματικές και άλλες θεμελιώδεις διατάξεις

2. Το δικαίωμα της ισότητας ενώπιον του νόμου, της διοίκησης και της δικαιοσύνης παρουσιάζεται στο Άρθρο 28.1, του Κυπριακού Συντάγματος. Το Άρθρο 28.2, προβλέπει ότι κάθε άτομο απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που ορίζονται από το Κυπριακό Σύνταγμα χωρίς καμία άμεση ή έμμεση διάκριση ως προς την ιθαγένεια, τη φυλή, τη θρησκεία, τη γλώσσα, το φύλο, τις πολιτικές ή άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, τη γέννηση, το χρώμα, τα περιουσιακά στοιχεία ή οποιοσδήποτε άλλους λόγους, εκτός εάν υπάρχει ρητή διάταξη στο Σύνταγμα.
3. Το Άρθρο 169.3, του Κυπριακού Συντάγματος ορίζει ότι οι συνθήκες, οι συμβάσεις και οι συμφωνίες υπερισχύουν από κάθε άλλη διάταξη του εγχώριου κυπριακού δικαίου. Είναι δυνατή η άμεση επίκληση των διατάξεων που περιλαμβάνονται στις διεθνείς συνθήκες, στην περίπτωση που οι συνθήκες εκτελούνται αμέσως ή έχει θεσπιστεί ειδική νομοθεσία για την εφαρμογή τους. Λαμβάνοντας υπόψη την απουσία μίας ενιαίας πλήρους νομοθεσίας κατά των διακρίσεων¹, η ECRl πιστεύει ότι θα πρέπει να γίνουν περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να ευαισθητοποιηθεί η νομοθετική κοινότητα για τις διατάξεις των διεθνών νομικών κειμένων που έχουν επικυρωθεί από την Κύπρο και εμπίπτουν στα πλαίσια ενδιαφέροντος της ECRl.

¹ Βλέπε παρακάτω, Διατάξεις αστικού και διοικητικού Δικαίου.

Γ. Διατάξεις του Ποινικού Κώδικα

4. Όπως διαπίστωσε στην πρώτη έκθεση της η ECRI, χάρη στην τροποποίηση, το 1992, της κυπριακής νομοθεσίας η οποία επικύρωσε τη Διεθνή Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, η Κύπρος όρισε έναν αριθμό αδικημάτων σχετικών με την πάταξη του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Αυτά τα αδικήματα περιλαμβάνουν την προτροπή σε διακρίσεις, μίσος ή βία, τη συμμετοχή σε οργανώσεις που προπαγανδίζουν ιδέες βασιζόμενες στις φυλετικές διακρίσεις, τη δημόσια έκφραση προσβλητικών απόψεων ή την άρνηση προσφοράς αγαθών και υπηρεσιών για φυλετικούς λόγους. Σύμφωνα με την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων (CERD), η Κύπρος προχώρησε, το 1999, σε περαιτέρω τροποποιήσεις των εν λόγω διατάξεων. Ως αποτέλεσμα αυτών των τροποποιήσεων, δεν είναι πλέον απαραίτητο η υποδαύλιση φυλετικού μίσους να είναι σκόπιμη για να διαπραχθεί το αδίκημα. Επιπλέον, δεν είναι απαραίτητο η «φυλή» να συνιστά το μοναδικό λόγο φυλετικών διακρίσεων ούτως ώστε η άρνηση παροχής αγαθών και υπηρεσιών να αποτελεί αδίκημα.
5. Η ECRI χαιρετίζει αυτές τις εξελίξεις. Η ECRI σημειώνει, εντούτοις, ότι αυτές οι διατάξεις δεν έχουν τεθεί ακόμα σε ισχύ και εκτιμά ότι περαιτέρω προσπάθειες πρέπει να γίνουν για να ευαισθητοποιηθεί η νομοθετική κοινότητα και το πλατύ κοινό για την ύπαρξη και το περιεχόμενο ανάλογων διατάξεων. Η ECRI κρίνει επίσης ότι θα ήταν ωφέλιμη η εξειδικευμένη κατάρτιση των αστυνομικών στην αναγνώριση και την ανάδυση του ρατσιστικού χαρακτήρα αυτών των αδικημάτων. Η έλλειψη ενημέρωσης του πλατιού κοινού για τις διατάξεις του Άρθρου 14 της Διεθνούς Σύμβασης για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, υπογραμμίζει την ανάγκη μεγαλύτερης ευαισθητοποίησής του στα δικαιώματα και τις λύσεις που προβλέπονται στον εν λόγω τομέα.
6. Επιπλέον, η ECRI εκτιμά ότι δεν υπάρχει σήμερα στην Κύπρο ειδική ποινική νομοθεσία, η οποία να καταδικάζει τα κοινά αδικήματα που έχουν ρατσιστικά κίνητρα ως συγκεκριμένα αδικήματα ούτε προβλέπεται να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη τα ρατσιστικά κίνητρα του δράστη ως επιβαρυντικά στοιχεία στην έκδοση της ποινής. Στη Σύσταση της Γενικής Πολιτικής αρ.1 για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας, η ECRI συστήνει στις κυπριακές αρχές να εξασφαλίσουν την εισαγωγή παρόμοιων διατάξεων.

Δ. Διατάξεις αστικού και διοικητικού Δικαίου

7. Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, η κυπριακή νομοθεσία περιλαμβάνει διατάξεις που στοχεύουν στην εξάλειψη συγκεκριμένων μορφών φυλετικών διακρίσεων. Εντούτοις, η ECRI εκτιμά ότι η υιοθέτηση πλήρους αστικής και διοικητικής νομοθεσίας για τις διακρίσεις είναι ένα εγχείρημα που θα συμβάλλει στην πάταξη των διακρίσεων σε ζωτικούς τομείς της ζωής, όπως, μεταξύ άλλων, στην εργασία, την εκπαίδευση ή τη στέγαση. Η εξέταση αυτών των θεμάτων θα πρέπει, επίσης, να συμβαδίζει με τις τρέχουσες εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (της οποίας η Κύπρος είναι υποψήφιο προς ένταξη μέλος), λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή του Άρθρου 13 της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

8. Όπως θα εξεταστεί στη συνέχεια², η ECRİ υπογραμμίζει το ρόλο που ειδικευμένα όργανα καταπολέμησης του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας ενδέχεται να διαδραματίσουν, αναλαμβάνοντας στην εποπτεία και τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της συγκεκριμένης νομοθεσίας.
9. Σύμφωνα με το Κυπριακό Σύνταγμα του 1960, τα μέλη της ελληνοκυπριακής κοινότητας και τα μέλη της τουρκοκυπριακής κοινότητας εκλέγουν, αντίστοιχα, τον Πρόεδρο και τον Αντιπρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως παρατήρησε η ECRİ στην πρώτη της έκθεση, από το 1963 όμως, οι εκπρόσωποι της τουρκοκυπριακής κοινότητας δεν έχουν πρόσβαση σε εκλόγιμες θέσεις. Η ECRİ εκφράζει τη λύπη της για την προβληματική αυτή κατάσταση και ελπίζει την άμεση και ολική θεραπεία της. Στο μεσοδιάστημα, η ECRİ σημειώνει με ενδιαφέρον ότι οι κυπριακές αρχές εξετάζουν τη πιθανότητα αναγνώρισης του δικαιώματος της ψήφου για την εκλογή Προέδρου στα μέλη της τουρκοκυπριακής κοινότητας που ζούνε στο νότιο τμήμα της Κύπρου. Επιπλέον, οι κυπριακές αρχές καταβάλλουν προσπάθειες ούτως ώστε τα μέλη της τουρκοκυπριακής κοινότητας που ζουν στο νότιο τμήμα του νησιού να αποκτήσουν το δικαίωμα εκλογής μελών στη Βουλή των Αντιπροσώπων στις προσεχείς εκλογές, οι οποίες έχουν προγραμματιστεί για το πρώτο μισό του 2001.
10. Επιπλέον, οι μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες των Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων έχουν δικαίωμα η κάθε μία να εκλέγει από έναν αντιπρόσωπο στη Βουλή των Αντιπροσώπων, οι οποίοι παρίστανται στις συνεδριάσεις χωρίς δικαίωμα συμμετοχής στις συζητήσεις της ολομέλειας.

E. Οργάνωση της δικαιοσύνης

11. Η ECRİ παρατηρεί ότι οι αλλοδαποί κρατούμενοι εκπροσωπούν περίπου το 30% του συνόλου των κρατουμένων στις φυλακές της Κύπρου. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, εκκρεμούν εις βάρος τους κατηγορίες που σχετίζονται με το δικαίωμα παραμονής τους στη χώρα και σπανίως με εγκληματικές πράξεις. Η ECRİ ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να προσδιορίσουν τους λόγους παρουσίας υψηλού ποσοστού αλλοδαπών στο σύνολο των κρατουμένων στις κυπριακές φυλακές.

- Νομική αρωγή

12. Υπό τις παρούσες συνθήκες, η δωρεάν νομική αρωγή εξασφαλίζεται μονάχα για υποθέσεις εγκληματικών πράξεων. Εντούτοις, η ECRİ έχει ενημερωθεί ότι το σύστημα νομικής αρωγής για υποθέσεις, που έχουν παραπεμφθεί τόσο σε ποινικά όσο και σε αστικά δικαστήρια και αφορούν τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, είναι υπό εξέταση. Η ECRİ ελπίζει ότι θα μελετηθεί ο τρόπος εξασφάλισης ικανοποιητικής νομικής αρωγής και θα εξασφαλισθεί για όλες τις υποθέσεις θυμάτων πράξεων ρατσισμού και διακρίσεων.

² Βλέπε παρακάτω, *Ειδικευμένα όργανα και Επιτροπές*

ΣΤ. Ειδικευμένα όργανα και επιτροπές

13. Σύμφωνα με τις παρατηρήσεις που έκανε η ECRl στην πρώτη της έκθεση, στην Κύπρο δεν υπάρχει κάποιο ειδικευμένο όργανο επωμισμένο με την ευθύνη πάταξης φαινομένων ρατσισμού και μισαλλοδοξίας. Εντούτοις, ο Επίτροπος Διοικήσεως με αποστολή Διαμεσολαβητή είναι εξοπλισμένος με την αρμοδιότητα να παρακολουθεί το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τη δημόσια διοίκηση. Η ECRl χαιρετίζει τη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων του Διαμεσολαβητή, το 1999, ο οποίος μπορεί με δική του πρωτοβουλία να παρέμβει σε ζητήματα ενδιαφέροντος, χωρίς να απευθυνθεί σε αυτόν κάποιος πολίτης που επιθυμεί να καταθέσει αναφορά. Ο Επίτροπος Διοικήσεως έχει δεχθεί μεγάλο αριθμό μηνύσεων εκ μέρους των μεταναστών εργατών κατά της Υπηρεσίας Μεταναστεύσεως. Η ECRl ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να διασφαλίζουν την άμεση και ολοκληρωτική συμμόρφωση της δημόσιας διοίκησης με τις προτάσεις που διατυπώνει ο Διαμεσολαβητής.
14. Επιπλέον, ο Διαμεσολαβητής έχει τη δικαιοδοσία να εξετάζει αναφορές που αφορούν την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την αστυνομία. Παρόμοιες υποθέσεις εμπίπτουν και στην αρμοδιότητα του Γενικού Εισαγγελέα της Κυπριακής Δημοκρατίας, με τη διεξαγωγή έρευνας. Όπως σημειώνεται παρακάτω³, η ECRl υπογραμμίζει την ανάγκη συγκρότησης ενός ανεξάρτητου οργάνου με ρητή αποστολή την εξέταση αναφορών με αντικείμενο την κακή συμπεριφορά της αστυνομίας, συμπεριλαμβανομένων και των φαινομένων ρατσισμού και διακρίσεων.
15. Το 1998, συστάθηκε ο Εθνικός Οργανισμός Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως όργανο αποτελούμενο από κυβερνητικούς εκπροσώπους, εκπροσώπους της Βουλής των Αντιπροσώπων και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων καθώς και από συνδικαλιστικά στελέχη. Μεταξύ άλλων, ο Οργανισμός αυτός έχει αποστολή να εξετάζει, είτε με δική του πρωτοβουλία, είτε κατόπιν κατάθεσης αναφοράς από πολίτες, υποθέσεις παραβίασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα άλλων επιτροπών ή οργάνων και να υποβάλλει εκθέσεις καθώς και να διατυπώνει προτάσεις σε αρμόδια όργανα. Εντούτοις, η τελευταία αυτή αρμοδιότητα σπάνια, αν όχι καθόλου, εξασκείται. Η ECRl ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να θέσουν στη διάθεση του Εθνικού αυτού Οργανισμού επαρκή μέσα που θα τον επιτρέπουν να δρα ανεξάρτητα, να πληρεί όλα τα καθήκοντά του και να ευαισθητοποιεί το ευρύ κοινό για τη δυνατότητα που έχει να καταθέτει μήνυση στον Οργανισμό σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων του.
16. Η ECRl εφιστά την προσοχή των κυπριακών αρχών στη Σύσταση γενικής πολιτικής αρ.2 σχετικά με τη δημιουργία ειδικευμένων οργάνων για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να εξοπλίσουν ένα ανεξάρτητο όργανο, όπως για παράδειγμα το Διαμεσολαβητή, με ανάλογη αρμοδιότητα ή να προχωρήσουν στη συγκρότηση ενός παρόμοιου οργάνου. Οι παραπάνω συστάσεις θα πρέπει να εξεταστούν σε συνδυασμό με την υιοθέτηση νομοθεσίας με στόχο την πάταξη της εγκληματικότητας, λαμβάνοντας υπόψη το ρόλο που ένα ειδικευμένο όργανο θα μπορούσε να διαδραματίσει ως παρατηρητής της υιοθέτησης παρόμοιας νομοθεσίας.

³ Βλέπε παρακάτω, Ευάλωτη κατάσταση των μεταναστών εργατών.

17. Η ECRl, επίσης, υπογραμμίζει το σημαντικό ρόλο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σε θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της ECRl. Η ECRl ευελπιστεί ότι οι εργασίες της Επιτροπής θα εξακολουθήσουν να επικεντρώνονται, μεταξύ άλλων, στη θέση των μεταναστών εργατών και στις σχέσεις τους με τους εργοδότες τους και την αστυνομία.
18. Ένας Ειδικός Εισηγητής για τις Θρησκευτικές Ομάδες συντονίζει τη λήψη πολιτικών μέτρων απέναντι στις αναγνωρισμένες μειονότητες και διευκολύνει την εξέταση των μηνύσεων που μέλη των εν λόγω ομάδων υπέβαλαν.

Z. Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση

19. Η ECRl ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να συνεχίσουν τις πρωτοβουλίες τους στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τομέα της γενικής εκπαίδευσης και, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στην καταπολέμηση ρατσιστικών προκαταλήψεων και την προώθηση ζητημάτων ανοχής και σεβασμού της διαφορετικότητας. Επιπλέον, ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να εντάξουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στη διδακτέα ύλη των σχολείων.
20. Λαμβάνοντας υπόψη την αυξανόμενη πολυπολιτισμική σύνθεση των σχολείων στην Κύπρο, η ECRl υποχρεώνει τις κυπριακές αρχές να εξασφαλίσουν εκπαιδευτικό προσωπικό, κατάλληλα καταρτισμένο να διδάξει σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες και να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά εκδηλώσεις ρατσισμού και φυλετικών διακρίσεων στους κόλπους των σχολείων.
21. Επιπλέον, η ECRl υπογραμμίζει την ανάγκη για λήψη πρωτοβουλιών στο χώρο της εκπαίδευσης με στόχο την καλύτερη κατανόηση μεταξύ της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας. Στο ίδιο πλαίσιο, συστήνει τη διοργάνωση εκδηλώσεων, όπου θα μετέχουν μαθητές και ενήλικες και των δύο κοινοτήτων.

H. Υποδοχή και κατάσταση αλλοδαπών

- Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο

22. Στην Κύπρο, ο αριθμός των αιτούντων άσυλο έχει αυξηθεί κατά τα τελευταία χρόνια. Σήμερα, η Κύπρος λαμβάνει ετησίως εκατοντάδες αιτήσεις για άσυλο.
23. Από την προετοιμασία σύνταξης της πρώτης έκθεσης της ECRl για την Κύπρο, ένας Προσφυγικός Νόμος υιοθετήθηκε, τον Ιανουάριο του 2000, ο οποίος, μεταξύ άλλων, καθιέρωσε τον Λειτουργό Μετανάστευσης επιφορτισμένο με την αρμοδιότητα να επιβλέπει την εφαρμογή και τήρηση της νομοθεσίας. Η ECRl σημειώνει την μέχρι στιγμής απουσία των αναγκαίων κανονισμών για την εφαρμογή αυτού του Προσφυγικού Νόμου. Ενθαρρύνει δε τις κυπριακές αρχές να προχωρήσουν στην υιοθέτηση αυτών των κανονισμών σε στενή συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

24. Η ECRl εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τα επεισόδια κακομεταχείρισης εις βάρος αιτούντων άσυλο που απελάθηκαν. Το εν λόγω θέμα θα αναλυθεί διεξοδικά παρακάτω⁴. Εντούτοις, η ECRl, στο σημείο αυτό, υπογραμμίζει την ανάγκη ευαισθητοποίησης, σε θέματα προσφύγων, των αρχών που έρχονται γενικά σε επαφή με αιτούντες άσυλο.

- **Απόκτηση Κυπριακής Υπηκοότητας**

25. Στην πρώτη έκθεσή της η ECRl σημειώνει ότι οι Κύπριες μητέρες οι οποίες είχαν συνάψει γάμο με άνδρα που δεν είχε την κυπριακή ιθαγένεια στερούνταν του δικαιώματος να την μεταβιβάσουν στα παιδιά τους και ότι μόνο στους πατέρες με κυπριακή υπηκοότητα αναγνωρίζεται αυτομάτως αυτό το δικαίωμα. Η ECRl εκφράζει την ανησυχία της για τις παραπάνω διατάξεις που αρνούνται να αναγνωρίσουν την κυπριακή ιθαγένεια σε παιδιά τα οποία τη δικαιούνται νόμιμα εκ καταγωγής. Η ECRl σημειώνει ότι η τροπολογία του 1999 του Κώδικα Κυπριακής Ιθαγένειας αναγνωρίζει στις γυναίκες τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες. Μία περαιτέρω τροπολογία στο συγκεκριμένο νόμο αναγνωρίζει στους/στις αλλοδαπούς/ές συζύγους Κύπριων Πολιτών τα ίδια δικαιώματα απόκτησης ιθαγένειας.
26. Η ECRl χαιρετίζει την υιοθέτηση των παραπάνω διαδικασιών. Σε γενικές γραμμές, η ECRl διαπιστώνει ωστόσο ότι οι κανόνες για την απόκτηση Κυπριακής ιθαγένειας με τη διαδικασία πολιτογράφησης αναγνωρίζουν στο Τμήμα Πολιτογράφησης την απόλυτη ελευθερία απόφασης αναφορικά με τη χορήγηση της κυπριακής ιθαγένειας. Αρκετοί έχουν εκφράσει παράπονα ως προς τις αποφάσεις οι οποίες είναι ενίοτε μεροληπτικές. Η ECRl αντιλαμβάνεται ότι οι κυπριακές αρχές εξετάζουν λεπτομερώς τις διατάξεις που θα ρυθμίζουν την απόκτηση ιθαγένειας στο προσεχές μέλλον. Εν τω μεταξύ, η ECRl συνιστά επιμόνως τις κυπριακές αρχές τη μεγαλύτερη διαφάνεια στη ρύθμιση των διατάξεων για τη χορήγηση ιθαγένειας.

Θ. Πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες.

- **Πρόσβαση στην Εκπαίδευση**

27. Λαμβάνοντας υπόψη τον αυξανόμενο αριθμό παιδιών μεταναστών στα κυπριακά σχολεία, η ECRl ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να εξασφαλίσουν τη ρύθμιση διατάξεων, αναφορικά με τη διδασκαλία των ελληνικών ως δεύτερη γλώσσα, οι οποίες θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των μεταναστών, καθώς και την κατάλληλη κατάρτιση των εκπαιδευτικών στον εν λόγω τομέα. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δίνεται στη διδασκαλία και ξένων γλωσσών, εκτός των ελληνικών, για τους μαθητές που δεν έχουν την ελληνική γλώσσα ως μητρική, παράλληλα με τη διδασκαλία των ελληνικών, ούτως ώστε να διευκολύνεται η διαδικασία εκμάθησης για τους εν λόγω μαθητές.

⁴ Βλέπε παρακάτω, Ευάλωτη κατάσταση των Μεταναστών Εργατών.

I. Εργασία

28. Η κατάσταση των μεταναστών στον τομέα της εργασίας αποτελεί, μεταξύ άλλων, αντικείμενο του δεύτερου μέρους της έκθεσης της ECRl για την Κύπρο. Στο σημείο αυτό, η ECRl σημειώνει, για ακόμα μία φορά, την απουσία νομοθετικών διατάξεων που να απαγορεύουν τις φυλετικές διακρίσεις στην εργασία. Η ECRl αντιλαμβάνεται ότι ένα σχέδιο νόμου που θα απαγορεύει τις φυλετικές διακρίσεις στην εργασία είναι υπό προετοιμασία. Καλεί δε τις κυπριακές αρχές να εξετάσουν την υιοθέτηση ανάλογης νομοθεσίας κατά των φυλετικών διακρίσεων βασισμένων στη φυλή, την καταγωγή κ.λ.π. Επιπλέον, η ECRl υπογραμμίζει ότι η εξέταση αυτών των θεμάτων θα πρέπει να συμβαδίζει με τις αλλαγές που υφίστανται αυτή την στιγμή στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναφορικά με την υιοθέτηση του Άρθρου 13 της Συνθήκης του Άμστερνταμ.

IA. Παρακολούθηση της κατάστασης στη χώρα

29. Η ECRl ενθαρρύνει τις ελληνικές αρχές να εξετάσουν μέτρα εφαρμογής ενός συνεκτικού και ολοκληρωμένου συστήματος συλλογής δεδομένων ούτως ώστε να είναι δυνατή η εκτίμηση της κατάστασης των διαφόρων μειονοτικών ομάδων που ζουν στην Κύπρο και της θέσης τους σε διάφορους τομείς, όπως, για παράδειγμα, στην εργασία, την εκπαίδευση κ.λ.π. Ένα τέτοιο σύστημα συλλογής δεδομένων θα πρέπει να σχεδιασθεί με τρόπο που να σέβεται τους Ευρωπαϊκούς νόμους, κανόνες και κανονισμούς για την προστασία των δεδομένων καθώς και την προστασία της προσωπικής ζωής και του δικαιώματος στην εκούσια καταχώρηση των ενδιαφερομένων. Επιπλέον, η ECRl εκτιμά ότι περαιτέρω προσπάθειες θα πρέπει να γίνονται στη διαμόρφωση μιας περισσότερο αξιόπιστης εικόνας αναφορικά με τις εκδηλώσεις ρατσισμού και ξενοφοβίας, για παράδειγμα με τη σφυγμομέτρηση της κοινής γνώμης που θα διενεργείται μεταξύ των πλειοψηφούντων και μειονοτικών ομάδων για το πώς αντιλαμβάνονται τα επίπεδα διακρίσεων και μισαλλοδοξίας. Από αυτήν την άποψη, οι Κυπριακές αρχές οφείλουν να συμμορφωθούν με τη σύσταση της γενικής πολιτικής αρ.4 της ECRl για τη διεξαγωγή σφυγμομετρήσεων σε εθνικό επίπεδο αναφορικά με την εμπειρία και την αντίληψη της διάκρισης και του ρατσισμού από την οπτική γωνία ενδεχόμενων θυμάτων.

IB. Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

30. Στην Κύπρο, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, και συγκεκριμένα ο Τύπος, ενίοτε ευαισθητοποιούν το ευρύ κοινό και προάγουν δημόσιες συζητήσεις με θέματα σχετικά με τις εκδηλώσεις ρατσισμού και μισαλλοδοξίας. Συνέβη, ωστόσο, να δημοσιευθεί εμπρηστικό υλικό με ρατσιστικό περιεχόμενο ή θέμα χορήγησης ασύλου, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα κλίμα προτροπής στο φυλετικό μίσος και απόρριψης των μελών των μειονοτικών ομάδων. Τα εν λόγω δημοσιεύματα τροφοδοτούν, μεταξύ άλλων, με αρνητικό τρόπο, στερεότυπα, μεταδίδοντας ειδήσεις που προκαλούν εντυπωσιασμό και οι οποίες αφορούν μέλη μειονοτικών ομάδων. Η ECRl χαιρετίζει τη στάση της Επιτροπής Παραπόνων των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, η οποία είναι επιφορτισμένη με την επίβλεψη του κώδικα δεοντολογίας από τους επαγγελματίες των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης. Ο εν λόγω κώδικας περιέχει, μεταξύ άλλων, μία διάταξη

κατά της άσκοπης αναφοράς στη φυλετική ή εθνική καταγωγή. Σημειώνει ωστόσο ότι ανάλογες διατάξεις δεν έχουν ακόμα τεθεί σε εφαρμογή.

ΙΓ. Συμπεριφορά ορισμένων οργάνων επιβολής του νόμο

31. Η ECRİ αναφέρεται στα θέματα σχετικά με τη συμπεριφορά ορισμένων οργάνων επιβολής του νόμου στη δεύτερο τμήμα της έκθεσης αυτής.

ΙΔ. Ο αντίκτυπος της παρούσας κατάστασης στις σχέσεις μεταξύ της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας

32. Όπως σημειώθηκε στην πρώτη έκθεση⁵ της ECRİ για την Κύπρο, η παρούσα κατάσταση δεν επιτρέπει στην ECRİ να συμπεριλάβει την κατάσταση των πληθυσμών που ζουν στο βόρειο τμήμα του νησιού, επειδή αυτό το μέρος του νησιού δεν υπόκειται στην εξουσία της Κυπριακής Κυβερνήσεως, προς την οποία και απευθύνεται η παρούσα έκθεση. Στα πλαίσια της αποστολής της, η ECRİ εκφράζει την ανησυχία της ωστόσο για τις εκθέσεις, σύμφωνα με τις οποίες καταγράφονται εκδηλώσεις διακρίσεων στο βόρειο τμήμα του νησιού, συμπεριλαμβανομένων και των αναφορών που σημειώνουν ότι τα μέλη της ελληνοκυπριακής κοινότητας είναι αποκλεισμένα από πολλά δικαιώματα. Σε αυτό το σημείο, η ECRİ καταγράφει τα συμπεράσματα που περιλαμβάνονται στην Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αρ. 25781/94 (Κύπρος κατά Τουρκίας) του Ιουνίου 1999.
33. Η ECRİ εκφράζει την ανησυχία της για την παρούσα κατάσταση που επικρατεί σε ολόκληρο το νησί και, καθώς αυτή έχει οδηγήσει στον ολοκληρωτικό διαχωρισμό μεταξύ της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής κοινότητας, για τις σχέσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η ECRİ ευελπιστεί ότι θα βρεθεί λύση στο εγγύς μέλλον. Υπογραμμίζει ωστόσο ότι η επιστροφή σε μία κοινή ζωή, όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα θα είναι σεβαστά, προϋποθέτει σταδιακή αναθέρμανση των σχέσεων και αποκατάσταση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων. Η ECRİ με ανησυχία διαπιστώνει ότι μία αναλογεί προοπτική προσκρούει στην απουσία ευκαιριών προς τα μέλη των δύο κοινοτήτων. Κάνει έκκληση λοιπόν για τη λήψη μέτρων από την Ελληνοκυπριακή και Τουρκοκυπριακή κοινότητα με στόχο την προαγωγή ενός κλίματος ανοχής, την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και την πάταξη της προκατάληψης.

ΤΜΗΜΑ ΙΙ: ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΟΥΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ

34. Σε αυτό το τμήμα των ανά χώρα εκθέσεων της, η ECRİ επιθυμεί να εστιάσει την προσοχή της σε ένα περιορισμένο αριθμό ζητημάτων που, κατά την γνώμη της, τα οποία χρήζουν ιδιαίτερης και άμεσης προσοχής εκ μέρους του εν λόγω κράτους. Στην περίπτωση της Κύπρου, η ECRİ θα επιθυμούσε να επικεντρώσει το ενδιαφέρον της στην ευάλωτη κατάσταση των μεταναστών στην Κύπρο.

⁵ Βλέπε, CRI (99) 50, Εισαγωγή.

ΙΕ. Η ευάλωτη κατάσταση των μεταναστών στην Κύπρο

35. Ακολουθώντας μία πορεία μεγάλης αύξησης του αριθμού τους, οι μετανάστες αντιπροσωπεύουν σήμερα ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού της Κυπριακής Δημοκρατίας, με περισσότερους από 20.000 νόμιμους μετανάστες, οι οποίοι προέρχονται από την Ευρώπη, τη Μέση Ανατολή και την Ασία, και αποτελούν αντιστάθμισμα στη έλλειψη εργατικού δυναμικού σε αρκετούς τομείς της κυπριακής οικονομίας, καθώς και με έναν αδιευκρίνιστο αριθμό παράνομων μεταναστών. Όπως έχει ήδη σημειωθεί, οι αιτούντες άσυλο ανέρχονται σε εκατοντάδες περίπου άτομα ετησίως.
36. Η ECRl εκφράζει την ανησυχία της για την απουσία μίας συνεκτικής πολιτικής στον τομέα της μετανάστευσης, που να αποσκοπεί στη ρύθμιση της εισόδου και της παραμονής των μεταναστών σε κυπριακό έδαφος, των δικαιωμάτων σχετικά με την εργασία τους καθώς και στην καλύτερη αμοιβαία κοινωνική ενοποίηση μεταξύ των μεταναστών και του υπόλοιπου πληθυσμού της κυπριακής κοινωνίας. Η ECRl αντιλαμβάνεται ότι, σε γενικές γραμμές, οι πολιτικές, που έχουν υιοθετηθεί για τη μετανάστευση, βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην ιδέα ότι οι μετανάστες είναι άτομα που έρχονται να εργαστούν στην Κύπρο για ένα πολύ περιορισμένο χρονικό διάστημα. Αυτή η ιδέα έχει αρνητικό αντίκτυπο στις δυνατότητες που έχουν οι μετανάστες να απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματά τους και να οργανώνονται για την προάσπιση των κοινών τους ενδιαφερόντων. Επομένως, η ECRl προτρέπει εντόνως τις κυπριακές αρχές να υιοθετήσουν μία πλήρη κοινωνική πολιτική ένταξης και να εφαρμόσουν συγκεκριμένες στρατηγικές οι οποίες θα λαμβάνουν υπόψη τα παραπάνω θέματα. Αυτό το πρόγραμμα θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια της διαδικασίας ανασυγκρότησης της απηρχεομένης Νομοθεσίας περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης η οποία χρονολογείται πριν από την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας και παραμένει ακόμα σε ισχύ. Παράλληλα τη Σύμβαση για τη συμμετοχή των Αλλοδαπών στη Δημόσια Ζωή σε Τοπικό επίπεδο⁶, οι εν λόγω στρατηγικές ενδέχεται να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη συγκρότηση συμβουλευτικών οργάνων που θα εκπροσωπούν τους αλλοδαπούς πολίτες σε τοπικό επίπεδο σε περιοχές με έντονη την εμφάνιση των αλλοδαπών.
37. Παράλληλα με την προσέγγιση που συνδέει σε μεγάλο βαθμό τη μετανάστευση με την εργασία, ένα από τα βασικά θέματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι κυπριακές αρχές αναφορικά με τη μετανάστευση είναι η εξασφάλιση της ίσης μεταχείρισης των μεταναστών εργατών και των οικογενειών τους με τους κύπριους πολίτες σε θέματα εργασίας. Η πρακτική εφαρμογή της αρχής αυτής ωστόσο δεν φαίνεται να είναι ενιαία. Ενώ λοιπόν υπάρχουν τομείς της κυπριακής οικονομίας, κυρίως στη συνδικαλιστική και κατασκευαστική βιομηχανία, όπου οι αλλοδαποί εργάτες απολαμβάνουν, στην πράξη, τις ίδιες συνθήκες εργασίας με τους κύπριους συναδέλφους τους, σε άλλους τομείς όμως η πρακτική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης των αλλοδαπών εργατών αναφορικά με τους όρους και τις συνθήκες εργασίας είναι λιγότερο επιτυχής. Όπως σημείωσε η ECRl στην πρώτη της έκθεση, μία ιδιαίτερα ευάλωτη ομάδα μεταναστών εργατών συγκροτείται από τις γυναίκες που εργάζονται ως οικιακές βοηθοί και αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τρίτο όλων των νόμιμων

⁶ Βλέπε παραπάνω, Διεθνή νομικά κείμενα.

μεταναστών που εργάζονται στην Κύπρο. Σύμφωνα με άλλες αναφορές, οι εργοδότες συχνά αθετούν τους όρους των συμβολαίων, εξαναγκάζοντας ενίοτε αυτές τις γυναίκες να εργάζονται για περισσότερες ώρες ή ακόμα και κατά την τακτική ημέρα ανάπαυσής τους, αναθέτοντάς τες καθήκοντα που δεν προβλέπονται από το συμβόλαιο ή απολύοντάς τες άνευ λόγου και αιτίας. Επιπλέον, υπάρχουν αναφορές απάνθρωπης μεταχείρισης και σεξουαλικής παρενόχλησης των εν λόγω γυναικών.

38. Παρά τις μηνύσεις που υποβάλλονται από τις οικιακές βοηθούς, οι λύσεις που παρέχονται αποδεικνύονται αναποτελεσματικές. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το Τμήμα Μεταναστεύσεως φέρει ιδιαίτερης ευθύνης στην εξέταση των μηνύσεων που υποβάλλονται από αυτή την ομάδα μεταναστών εργατών. Οι μηνύσεις δε που υποβάλλονται από τις υπόλοιπες ομάδες μεταναστών εργατών εξετάζονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων⁷. Κατόπιν σύστασης του Επιτρόπου Διοικήσεως, όλες οι αναφορές των μεταναστών εργατών κατά των εργοδοτών τους, συμπεριλαμβανομένων των οικιακών βοηθών, εξετάζονται τώρα από τις υπηρεσίες του Επαρχιακού Γραφείου Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
39. Φαίνεται ωστόσο ότι οι οικιακές βοηθοί αγνοούν τις περισσότερες φορές τα δικαιώματά τους και τις διαθέσιμες λύσεις. Εντούτοις η ECRl αναγνωρίζει τις πρωτοβουλίες που έχει λάβει η κυβέρνηση στο συγκεκριμένο θέμα και προτρέπει εντόνως τις κυπριακές αρχές να εντείνουν τις προσπάθειές τους στην ευαισθητοποίηση των οικιακών βοηθών (καθώς και των μεταναστών γενικότερα) για τα δικαιώματά τους και τις διαδικασίες χάρη στις οποίες μπορούν να τα απολαμβάνουν. Πρόσθετη δυσκολία είναι το γεγονός ότι οι οικιακές βοηθοί φαίνονται διστακτικές να καταθέσουν αναφορές καθώς ενδέχεται μία ανάλογη κίνηση να έχει ως συνέπεια την απέλασή τους, επειδή το δικαίωμα παραμονής τους στη χώρα συνδέεται άρρηκτα με την εργασία τους σε έναν συγκεκριμένο εργοδότη. Η ECRl ενθαρρύνει τις αρχές να εξασφαλίσουν ότι οι απελάσεις λαμβάνουν χώρα μονάχα κατόπιν διεξοδικών και δίκαιων κατά περίπτωση διαδικασιών. Η ECRl ενθαρρύνει επίσης τις κυπριακές αρχές να εξασφαλίσουν στη διάθεση των οικιακών βοηθών, των οποίων τα δικαιώματα παραβιάστηκαν από τους εργοδότες τους, νέων μέσων συντηρήσεως, συμπεριλαμβανομένης και νέας εργασίας.
40. Η ECRl αναγνωρίζει τη δέσμευση της κυπριακής κυβέρνησης να υποστηρίξει την πρωτοβουλία μη-κυβερνητικών οργανώσεων να ιδρύσουν ένα κέντρο για μετανάστες. Η ECRl ενθαρρύνει τις αρχές να εξασφαλίσουν ότι ο ρόλος ενός τέτοιου κέντρου θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, την παροχή επαρκούς ενημέρωσης για τα δικαιώματα των μεταναστών και την προσφορά νομικής υποστήριξης για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των εργατικών σωματίων και της κοινότητας των μεταναστών.

⁷ Σύμφωνα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, το Τμήμα Μεταναστεύσεως, πριν την έκδοση άδειας εργασίας και κατοικίας για έναν μετανάστη εργάτη που επιθυμεί να εγκατασταθεί στην Κυπριακή Δημοκρατία, οφείλει να λάβει υπόψη του την απόφαση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, το οποίο είναι αρμόδιο να εξετάσει κατά πόσο για το συγκεκριμένο επάγγελμα ή θέση δεν υπάρχουν διαθέσιμοι ή επαρκώς προσοντούχοι Κύπριοι. Στην περίπτωση των οικιακών βοηθών ωστόσο ακολουθείται η ίδια διαδικασία, δηλαδή το Τμήμα Μεταναστεύσεως χορηγεί τις σχετικές άδειες, με τη διαφορά ότι δεν λαμβάνει πρώτα αναφορά από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Αυτό συνεπάγεται ότι οι μηνύσεις που υποβάλλονται από τις οικιακές βοηθούς εξετάζονται από το Τμήμα Μεταναστεύσεως και την Αστυνομία, ενώ το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι αρμόδιο σε θέματα σχετικά με τους όρους και τις συνθήκες εργασίας.

41. Η ECRl επίσης εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τις αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες οι αλλοδαποί που εισέρχονται ή διαμένουν παράνομα στη χώρα γίνονται επανειλημμένως θύματα υπερβολικής χρήσης βίας εκ μέρους της κυπριακής αστυνομίας. Η ECRl σημειώνει ότι ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ανεξάρτητη αρχή της Κυπριακής Δημοκρατίας αναλαμβάνει και καθοδηγεί, κατόπιν υποβολής μήνυσης, ανεξάρτητες ποινικές έρευνες για παρόμοια παραπτώματα. Στη συνέχεια και υπό τις οδηγίες του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ορίζονται ποινικές δικαστικές διαδικασίες εις βάρος μελών της αστυνομίας. Η ECRl σημειώνει ωστόσο με ενδιαφέρον τη σύσταση ανεξάρτητου σώματος για την εξέταση παρόμοιων περιστατικών και την τιμωρία των υπευθύνων, σύμφωνα με τα πορίσματα των ερευνών. Η ECRl κρίνει ότι τέτοια περιστατικά θα πρέπει να αποτελούν κατηγορηματικά αντικείμενο δημόσιας καταδίκης. Η ECRl ενθαρρύνει τις κυπριακές αρχές να εντείνουν περαιτέρω τις προσπάθειές τους στην βασική εκπαίδευση και διαρκή επιμόρφωση της αστυνομίας στα ανθρώπινα δικαιώματα που ήδη παρέχεται. Επιπλέον, η ECRl καλεί τις κυπριακές αρχές να κάνουν πρόσθετες προσπάθειες προς τη μόνιμη αναθεώρηση της αποτελεσματικότητας όλων των επιμορφωτικών σεμιναρίων.
42. Εκτός από περιστατικά κακομεταχείρισης, η ECRl υπογραμμίζει ότι οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο, ακόμα και αν θεωρούνται παράνομοι, δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως άτομα με εγκληματικές προδιαθέσεις και ότι τα μέτρα που λαμβάνονται αναφορικά με τα εν λόγω άτομα θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν την παραπάνω άποψη.
43. Στο σημείο αυτό, η ECRl σημειώνει ότι τα άτομα που κρατούνται από τις αρχές μετανάστευσης υπό το καθεστώς απέλασης δεν απολαμβάνουν τις νομικές εγγυήσεις που προβλέπονται σε γενικές γραμμές για την προσωποκράτηση. Σύμφωνα με τη Νομοθεσία περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης του 1952, ο αλλοδαπός που κρατείται υπό το καθεστώς απέλασης θα πρέπει να παραμείνει στο Τμήμα Μεταναστεύσεως για οχτώ ημέρες, κατόπιν η κράτηση πρέπει να επιβεβαιώνεται από μία δικαστική αρχή. Απουσιάζει ωστόσο κάποιος μηχανισμός με αποκλειστική αναθεωρητική δικαιοδοσία αναφορικά με τη νομιμότητα της κράτησης από δικαστική αρχή. Απαλλαγή από παράνομη κράτηση ωστόσο δίνει το Ανώτατο Δικαστήριο, το οποίο επιλαμβάνεται της έκδοσης ενταλμάτων της φύσεως habeas corpus, μία διαδικασία η οποία είναι ακόμα σε ισχύ. Παράλληλα, η ECRl εκφράζει την ανησυχία της ότι η εν λόγω δικαστική διαδικασία θα πρέπει να γίνει ευρέως γνωστή και ευπρόσιτη στο κοινό. Οι διατάξεις που προβλέπονται για την κράτηση από τη Νομοθεσία περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης αποτελούν αντικείμενο επικρίσεων διότι έρχονται σε αντίθεση με το Σύνταγμα το οποίο ορίζει ρητώς ότι κάθε άτομο που συλλαμβάνεται πρέπει να παρουσιάζεται ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου που θα αποφασίσει την κράτηση ή απελευθέρωσή του, μετά από ένα εικοσιτετράωρο από την σύλληψή του. Από την πλευρά του ο Εθνικός Οργανισμός Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ορίζει ότι η κράτηση των αλλοδαπών υπό το καθεστώς της απέλασης θα πρέπει να αποτελεί αντικείμενο δικαστικού ελέγχου. Το γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας έχει επίσης εκδώσει οδηγίες στο συγκεκριμένο θέμα. Σύμφωνα με την παρούσα κατάσταση, υπάρχουν αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες αρκετοί αλλοδαποί κρατούνται υπό το καθεστώς απέλασης για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Όπως έχει ήδη

αναφερθεί παραπάνω⁸, η ECRl αναγνωρίζει ότι εξετάζεται η πιθανότητα μίας νέας Νομοθεσίας περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, η οποία, μεταξύ άλλων θα λαμβάνει υπόψη της και το συγκεκριμένο θέμα. Η ECRl πιστεύει ωστόσο ότι το θέμα της κράτησης των αλλοδαπών από τις αρχές μετανάστευσής θα πρέπει να εξεταστεί ως ζήτημα ύψιστης προτεραιότητας.

44. Η ECRl εκφράζει επίσης την ανησυχία της για τις αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες οι μετανάστες που έρχονται στην Κύπρο και δεν είναι λευκοί γίνονται στόχος διακριτικής μεταχείρισης από τους υπάλληλους του Τμήματος Μεταναστεύσεως. Η ECRl, για μια ακόμα φορά, αισθάνεται ότι θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες για την παροχή περαιτέρω επιμόρφωσης των εν λόγω υπαλλήλων στους κανόνες κατά των διακρίσεων.
45. Σε γενικές γραμμές, η ECRl πιστεύει ότι τα εχθρικά συναισθήματα κατά των αλλοδαπών δεν αποτελούν γενικό φαινόμενο σε ολόκληρη την ελληνοκυπριακή κοινότητα, φαίνεται όμως ότι υπάρχει μία αυξανόμενη τάση αντιμετώπισης των μεταναστών και των αλλοδαπών, ως απειλή στο βιοτικό επίπεδο της ελληνοκυπριακής κοινότητας. Στο σημείο αυτό, η ECRl εκφράζει την έντονη ανησυχία της για τα περιστατικά ρατσιστικών και εμπρηστικών ομιλιών που βάζουν τους μετανάστες στο πυρ το εξώτερον. Η ECRl ενθαρρύνει εντόνως τις κυπριακές αρχές να λάβουν κάθε δυνατό μέτρο, αποτρέποντας μία ανάλογη τάση να εξελιχθεί σε γενικευμένες εχθρικές εκδηλώσεις κατά των μελών των μειονοτικών ομάδων.

Βιβλιογραφία

Η βιβλιογραφία, που ακολουθεί περιλαμβάνει τις κυριότερες δημοσιευμένες πηγές οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για την εξέταση της κατάστασης στην Κύπρο. Δεν περιλαμβάνει ωστόσο όλες τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας σύνταξης της έκθεσης.

1. CRI (99) 50: Report on Cyprus, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, November 1999
2. CRI (96) 43: ECRI general policy recommendation n°1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, October 1996
3. CRI (97) 36: ECRI general policy recommendation n°2: Specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, June 1997
4. CRI (98) 29: ECRI general policy recommendation n° 3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
5. CRI (98) 30: ECRI general policy recommendation n°4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
6. CRI (2000) 21: ECRI general policy recommendation n° 5: Combating intolerance and discrimination against Muslims, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, April 2000
7. CRI (98) 80 : Legal measures to combat racism and intolerance in the member States of the Council of Europe, ECRI, Strasbourg, 1998
8. European Social Charter, Committee of Independent Experts, Conclusions XV-1
9. CPT/Inf (97) 5 : Reports to the Cypriot government on the visits carried out by the Committee for the Prevention of Torture to Cyprus in 1992 and 1996, Council of Europe document, May 1997
10. Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Doc. 7717, Report on the situation in Cyprus, December 1996
11. Parliamentary Assembly of the Council of Europe, Resolution 1113 (1997) on the situation in Cyprus
12. European Court of Human Rights: Judgment in the Case of Loizidou v. Turkey (40/1993/435/514), 23.3.1995
13. European Commission of Human Rights, Report of the Commission on Application No. 25781/94 (Cyprus against Turkey), June 1999
14. Updated reply supplied to ECRI's questionnaire by the Cypriot authorities
15. Report of Cyprus in pursuance to Article 25 paragraph 1 of the Framework Convention for the Protection of National Minorities
16. MMG – 6 (96) 6 Addendum 7 : « Written statement – Cyprus », European Committee on Migration, June 1996
17. CDMG (97) 17 rev. : « Recent developments in policies relating to migration and migrants », European Committee on Migration, Council of Europe, January 1998
18. CDMG (99) 7 final : « Recent developments in policies relating to migration and migrants », European Committee on Migration, Council of Europe, 1999

19. Refugee Law No 6(1)/2000
20. Annual Report 1999 of the Office of the Commissioner for Administration (Ombudsman) of the Republic of Cyprus
21. CERD/C/299/Add.19 : « Fourteenth periodic report of States parties due in 1996: Cyprus», CERD, United Nations, October 1997
22. CERD/C/304/Add.56: « Concluding observations of the Committee on the Elimination of Racial Discrimination: Cyprus », CERD, United Nations, February 1999
23. HRI/CORE/1/Add.28/Rev.1: Core document forming part of the reports of states parties: Cyprus, International Human Rights Instruments, United Nations, July 1998
24. US Department of State « 1999 Country Reports on Human Rights Practices: Cyprus », February 2000
25. Amnesty International, Annual Report 1999

